

PŘEDSTAVOVÁNÍ + OSLOVOVÁNÍ

6

Představování

Ve velkých společnostech, kde se již utvořily skupinky nebo dokonce se nacházejí ve více místnostech či v plenéru, se nově přichozí představuje samozřejmě nejdříve hostiteli, a na něm je, aby vhodným způsobem zapojil nový přírůstek do společnosti — nejlépe tak, že jej provede mezi přítomnými a představí v některých skupinkách, u některých stolů, některým lidem.

Často se stává, že spolu seznámíme dva lidi a opustíme je se slovy: „Tak se tady pěkně bavte, já ještě musím...“ Pak může dojít, a také mnohdy dochází k tomu, že právě seznámení pánové Novák a Dvořák na sebe rozpačitě hledí a nevědí, co dál, z jakého soudku načít rozhovor. Není trapnějších okamžiků než zeptat se člověka, kterému utekla manželka (nebo se naopak k němu vrátila), na rodinné poměry, nebo s vyléčeným alkoholikem zavádět řeč na škodlivost alkoholu. Neznalost ani zde neomlouvá. Je proto výhodné říci při představování nějaké informace o každém člověku tak, aby tím bylo usnadněno navázání kontaktu a vymezeny alespoň úvodní okruhy otázek, o nichž se lze bavit bez obavy, že řekneme něco nepříjemného, dopustíme se z neznalosti nějakého faux pas. (Angličané pro jistotu hovoří o počasí, tam prakticky nelze narazit.) Proto říkáme: „To je profesor Novák, který pracuje ve výzkumu nových plastických hmot“ a „Představuji vám pana Dvořáka, vášnivého filatelistu a ctitele dobrých vín“ nebo podobně. Osamocení pánové pak po vašem odchodu bez problémů mohou zahájit konverzaci tím, že se pan Dvořák zeptá, jaké se teď vyvíjejí plastické hmoty, a na oplátku pohovoří o sbírání známek nebo doporučí profesorovi Novákovi kvalitní značku vína. Tak se vyhnou potenciálním palčivým a choullostivým tématům, a pokud se seznámí hlouběji, za nějakou dobu bude každý z nich vědět, o čem a jak lze s druhou stranou konverzovat.

Ještě jeden typ trapasu se občas přihodí: přijde-li dvojice, u níž jednoho nebo oba osobně neznáte, ověřte si nejprve, zda to jsou opravdu předpokládaní Josef a Marie Novákové, nikoliv pan Novák se svojí milenkou či paní Nováková s kolegou ze zaměstnání.

Po výměně úvodních formulí se oba představovaní mírně ukloní a společensky významnější osoba nabídne představované, o něco méně významné osobě ruku ke stisku. Bývá zvykem při představování odpovídat: „Těší mne, že vás poznávám“, „Jsem ráda, že jsem se s vámi seznámila“, nebo jen stručně „Těší mne“ či „Velmi mne těší“. To ale přísluší především významnější osobě, na níž je vyjádřit se, zda seznámení s námi považuje za příjemnou záležitost.

Při představování bychom měli vždy stát; sedět může pouze velmi starý nebo zdravotně postižený člověk. Dámy zůstanou sedět, představuje-li se jim nepříteli starší pán nebo mladá dívka; není to ale dogma a v určitých situacích velmi záleží na jejich taktu a zkušenosti. Dále pak zůstáváme sedět v řadě sedadel — v divadle, na koncertě, kde bychom při představování se známými rušili své okolí. (Vůbec nejlépe je počkat s představováním na přestávku.)

Seznamujeme-li se s novými lidmi, může se nám snadno stát, že nezaregistrujeme, nezapamatujeme si jméno člověka, kterému jsme byli právě představeni. Je to pochopitelné a běžné, vždyť musíme dělat současně několik činností a svoji pozornost rozložit mezi ně: usmívat se, uklánět, říkat své jméno nebo jinou formuli, poslouchat jméno druhého a prohlížet si jej, podávat nebo tisknout ruku. Není proto vůbec žádným společenským prohrěškem zeptat se na jméno, které jsme dobře neslyšeli nebo si nezapamatovali, ještě jednou. Druhému člověku spíše zalichotí, že projevujeme zájem o jeho jméno, a tedy o něj, a rád je zopakuje. Dobrou pomůckou k zapamatování je použít při nejbližší příležitosti jméno, které jsme se právě dozvěděli. Tím se upevní dočasný paměťový spoj v našem mozku a pravděpodobnost zapamatování je tím větší, čím častěji toto jméno sami vyslovíme. Je tedy lépe říci: „Těší mne, pane Nováku“ než jen pouhé „Těší mne“.

Oslovování

Další častou společenskou aktivitou je oslovování. Kdy a kterého oslovení použít není úplně jednoduché a právě ve způsobu oslovování se dobře dají ilustrovat odlišnosti jednotlivých národů. Nejjednodušší to mají Francouzi, kteří říkají pouze „Monsieur“, „Madame“ nebo „Mademoiselle“ (slečno), bez jména. Podobně postupují Italové, pro něž je každý lépe vypadající muž „Dottore“ nebo „Professore“, nebo Angličané, používající oslovení „Sir“ pro muže a „Lady“ nebo „Madam“ pro ženy.

Problém, jak oslovit druhého člověka, nás začíná obvykle trápit už ve věku dospívání. Jako děti si s tím příliš hlavu nelámeme a také nějaká závada v oslovení dospělého se nám promine. Ale začlenění se do světa dospělých přináší problémy: jak říkat svým vrstevníkům, které neznám; jak se obracet na spolupracovníky a nadřízené; jak oslovit dívku či ženu, která se mi líbí atd. Opět, jako všechny projevy komunikace a chování ve společnosti,

I OSLOVENÍ VYJADŘUJE NÁŠ VZTAH K OSLOVOVANÉMU.

Jeden a tentýž člověk může být od různých lidí, nebo od stejných lidí, ale v různých situacích, oslovován „Josefe“, „Pane Nováku“, „pane vrchní rado“, „ty starý vole“... Je to otázka taktu, citu, zvyku, tradice, úcty a dalších okolností.

Všeobecně platnou zásadou je, že oslovení nemůžeme nahradit výrazy jako „heleďte“, „poslyšte“, „koukněte se“, nebo dokonce „vy tam...“. V našich podmínkách je neutrálním oslovením pro neznámé lidi „pane“, „paní“, „slečno“. To jsou nejčastější možnosti, které můžeme použít i bez připojení jména, není-li nám známe. Méně obvyklé je oslovení „příteli“, „mladý muži“, „dobrý člověče“. Někdy také můžeme použít nepřímého oslovení jako „dovolte, prosím...“ nebo „promiňte, ale...“.

Zvláštní pozor je třeba dávat, když se na někoho volá; tady by pouhé vykání u osoby, jejíž jméno i titul známe, mohlo vyznít až urážlivě, jako: „Haló“ nebo „Vy, pane“, nebo dokonce: „Vy, pane, vy“.

Pokud je to možné, snažíme se připojit k výše uvedeným oslovením příjmení, akademický titul nebo alespoň funkci (v pracovním a obchodním styku). Zásadně oslovujeme ve správném pádu, takto:

SPRÁVNĚ
Pane Nováku, mohl byste...

Paní doktorko...

ŠPATNĚ
Pane Novák, mohl byste...
Paní doktor...

A nikdy nepoužíváme oslovení pouhým příjmením („Weberová, pojďte sem...“), což vypovídá o velmi necitlivém a nadřazeném vztahu.

V obchodních či úředních stycích se může v záhlaví napsat P. T. (pleno titulo), zkratka, která naznačuje omluvu, že neuvádíme všechny tituly oslovovaného, a to buď proto, že pro ně nemáme místo, nebo že je nemůžeme znát. Poněkud ale z toho vyznívá, že vlastně píšeme někomu, o kom nic nevíme; zvažte proto předem používání této zkratky.

Je také velmi nepěkné mluvit o třetí, nepřítomné osobě pouhým „on“ nebo „oni“. A samozřejmě už vůbec ne v jeho přítomnosti. Pokud jde o představeného, nemluví se o něm jako o „někom“, zvláště tehdy, je-li mluvčí s ním sice velmi dobře znám, ale mluví o něm s někým, kdo má mnohem nižší společenské postavení, nebo je mu dokonce podřízen.

Někdy mohou vzniknout pochybnosti, jestli se má neznámá dáma oslovit jako „paní“ nebo „slečna“. Pátravě se ohlížet po prstenu by nebylo zrovna taktní — a navíc dnes se snubní prsteny nosí méně než dříve. Nezbyvá než se řídit citem, a stane-li se přece omyl, nebude se stárnoucí slečna jistě zlobit za oslovení „mladá paní“. Zato starší ženy a mladé matky se budou cítit polichoceny, jsou-li pokládány za slečny. Ať se stane jakkoli, neměla by se dáma kvůli omylu rozčilovat. Naproti tomu oslovovat starší či starou ženu „matko“ se dnes nehodí ani v pohorské vesnici.

Kresby
Petr
PAČES

Při oslovení neznámé ženy musí muž dodržovat alespoň dále uvedená základní pravidla:

1. Téma může být v podstatě jakékoliv, nejlepší však je, když oslovovanou ženu chválíte nebo hovoříte o něčem, co je i pro ni pozitivní.
2. Zdvořilost: nikdy k ženě nestůjte přímo čelem, váš hlas by měl mít příjemné zabarvení a la Oldřich Nový, žádná ruka nesmí být v kapse, nekouříte, nejíte, nepijete a nežvýkáte žvýkačku.
3. Je vhodné působit poněkud nesměle, aby neměla pocit, že oslovujete každou ženu, kterou potkáte. Nesmíte ale vypadat, že se bojíte. Nesmělost se neprojevuje klopením očí, ale vhodnou zdrženlivostí.
4. Na závěr je nutné vybitnutí k určité akci. Nabídka či otázka musí být vhodně sladěna se základním tématem, nepoužívejte ale klišé typu: „Půjдете se mnou na večeri?“ Jen málokterá žena odpoví hned, že ano, a to i kdyby chtěla, a vy musíte začínat znovu, resp. po negativní odpovědi je pozice „přemlouváče“ výrazně horší. Formulace prostě musí být taková, aby se na ni dalo snadno odpovědět kladně a vyznělo z ní zcela jasně, že je vše vlastně rozhodnuto a že samozřejmě rozhodla ona.

Hana BACHRACHOVÁ